

СОЮЗ ЗЕМЕЛЬ СОБОРНОЇ УКРАЇНИ — СЕЛЯНСЬКА ПАРТІЯ

В. А. ДОЛЕНКО

НАША БОРОТЬБА

Промова Лідера СЗСУ - СП. В. А. Доленка

НА З-МУ З'ЇЗДІ СЗСУ-СП 26 КВІТНЯ 1953 Р. В НЬЮ-ЙОРКУ

(Поява В. А. Доленка на трибуні викликала бурхливі оплески в залі)

Шановні Пані і Панове,
Дорогі Брати, Друзі і Приятелі!
Мене запитували за мою доповідь, цікавились, про що буду говорити. Про що ж має говорити сьогодні лідер Селянської Партії, на цьому З'їзді? Хіба сама наявність цього З'їзду не є красномовною промовою лідера і цілого проводу організації — Центрального Комітету і Ради? Хіба ті промови, що Ви їх чули, а вони були щирі й одверті і такі надхнені, — не є частиною тої промови, яку мав би виголосити лідер організації? Хіба сам по собі факт скликання в світовому місті майже світового українського селянського З'їзду не є промовистим? А хіба багато треба було б доробити, щоб цей З'їзд переріс у світовий Український Національний еміграційний Конгрес? (Бурхливі оплески). З цього треба було б, певно, і починати, коли хотілося б сказати промову від розуму.

Але хіба можна сьогодні, на цьому З'їзді, говорити тільки від розуму? Хіба можна забути в цей момент страждання, муки, пережиті нашим народом, нашим всім селянством, катування на Соловках, на Біломор-каналі, на Печорі, на Волга-Дон-Каналі, на Бамі, на Колімі і на безлічі інших катортг советських, ім'я яким легіон?

Хто бачив усі поневіряння нашого селянства за ці останні 30-35 років, хто був свідком грабування й плюндрування його добра, не міг не поставити одним із основних завдань свого життя: організувати селянство і зробити його самодіючим фактором національного буття і державного існування, щоб може хоч невеликою надією затамувати біль серця, щоб може хоч наші нащадки не попали знову в таку жахну історію, в яку попали ми з Вами, разом з усім нашим народом! (Довгі оплески).

Я ще й сьогодні бачу страхітливі картини Кемь-Ухтинського тракту — Порандово, Рознаволо-

ки і Кемь-перпункту Соловецьких лагерів, Медвежки, Шижні, Повінця, Надвойців і доброго десятка інших „отделеній” Біломор-канальського „будівництва”. Ось Вам гроза Рознаволоки — начальник карцеру Ойстрах — одного за другим ставить босими на камінь, залитий холодною водою, упертих євангеліків, що не хотять сказати свого прізвища антихристу, що запанував на землі. Ось Вам ідуть шерега за шерегою інваліди, привезені з острова Соловки, щоб відправити їх, говорять — у Вишеру, бо вони вже непрацездатні, і вони йдуть і йдуть, і скільки іх, ніхто не знає, говорять їх було до 3-х тисяч... Куди вони попали, — ніхто ні тоді, ні тепер сказати не може, в якій „Винниці” вони знайшли свої могили.

Важка зима 1932 року. Глибокий сніг. Це на Шижні, біля Сороки, на Білому морі. Немічні постаті селян риють Біломорсько-Балтійський Канал. В снігових наметах, ледве рухаючись, йдуть від траси каналу три постаті зневажених селян: два — ведуть третього, зовсім немічного. Після декількатижневого етапу з Полтавщини в товарових вагонах, він в перший же день роботи „зломився”. Один в кобеняку, другий в кожусі, а третій в світі. Ім важко продиратися глибоким снігом. Хто з них куркуль, хто незаможник, хто середняк — труд-

но було тоді розібрати... Розділивши наших селян на ці три категорії, большевицькі варвари трималися цим при владі, держали селян місяцями на 200 грамах хліба по тюрях Полтавщини, Харківщини, Катеринославщини, щоб потім нерозстріляних запроторити на незнану в історії людства каторгу — на „неізвестное в міре строительство Біломор-Балтійського Канала імені Сталіна”. Тут тільки вони в передсмертних корчах зрозуміли свою селянську солідарність і стали рятувати один одного.

Я чую, ніби й сьогодні, безнастінні крики цілої зграї божевільних, що бродять у дворі „медвежегорського отделенія”: це ті, що не відержали „соціалістичного перевиховання” на трасі, і їх тепер, збожеволілих, спрямовують до ленінградської божевільні.

В моїх вухах ще сьогодні вчувається нелюдське виття Бацули (українця з Київщини) і єврея Келлера з Житомирщини. В люту зими 1929-30 рр. на Акукані, в горах на Забайкаллі, на слюдяних розробках, „за відмову” від роботи при 40 — ступневих сибирських морозах, вони були вкинуті в самій близні в карцер і цілі ночі вили нелюдським, а звірячим воєм, призываючи на поміч Бога і своїх матерів, кожний на своїй мові.

Я бачу розяті трупи селян з соломою в шлунках, що валялись

в „санітарном отделенії”. Так само в Шижні, біля Сороки, вони недавно прибули етапом з України і в голодних корчах в товарячих вагонах їли солому. І цього я не забув, і не можу забути. Отож не дивуйтесь, коли знайшлися селяни, батьки й діти замучених батьків, що затратили нелюдські зусилля, щоб скликати цей Селянський З'їзд, цей протест проти варварства і сваволі.

Даремно хтось думав би, що це кінець нашим зусиллям, кінець селянського руху на еміграції, в Америці. Ні, я певен, що це тільки початок великого, сильного всесвітнього українського селянського руху, єдиного, цільного, незагальмованого більше ні становими, ні груповими, ні партійними, ні релігійними перегородками. Я бачу в перспективі організоване, дієве, могутнє в своїй силі і славі Селянство. Нехай же ніколи більше не повториться в нашій історії вимушена еміграція селянства з своєю родиною — сміграція українського селянства. Нехай ніколи не повториться еміграція господаря землі і воїна-козака з своєї землі! (Бурхливі оплески. Загальне зворушення в залі. Де-хто плаче.)

Я переходжу до теми й до практичних справ.

1. Наша боротьба.

1. Ми **одиноко** боремось з большевиками впродовж 35-х

р-ів. Йшла боротьба, люди офірували собою, але вона йшла під соціальними, а не під національними гаслами. Тільки коли в 1917 році в Києві на посту Волинсько-му було обстріляно солдат-українців, що не хотіли більше воювати за імперію, а хотіли проливати кров за Україну, стало ясно, що ми вступили в новий період історії. Полилася кров за жовтоблакитний прапор, за українську державність, хоч сам прапір ніде в нашій столиці ще не панував. З того часу швидко пішли розвиватися національно-державні ідеї на всіх ділянках національного життя. Ідея Держави, Уряду, Війська, Кордонів, Національного Керівництва і управління швидкими темпами просякала у свідомість відродженої на новій культурній, економічній і соціальній базі нації.

Здавалося, схопи в цей момент нація всю суть національно-державної проблеми і несподівано, мов титан на берегах Дніпра, з'явилася б могутня східно-европейська Держава. Та ба, як не сильна уява, як не логічні побудови, пляни відбудови Держави, а в дійсності, в житті існує така безліч перепон, протиріч, близьких і далеких чужих впливів, що назовні в розвитку подій здається немає ні логіки, ні смислу.

Майже 35 років ми, як народ, як нація, ведемо одиноко, самітньо боротьбу проти нечуваного в іс-

торії, а може ніколи неперевершеної і в майбутньому варварства і рабства. Виникає питання: чому мовчала всесвітня Церква? Чому мовчали цивілізовані держави, культурні народи, що є відповідальні і були відповідальними за правду і справедливість у світі? Чи не настав час нам зрозуміти увесь абсурд існуючих у нас внутрішньо-національних відносин? Невже ми не можемо випростатися з павутиння дрібних, піднесених нами до колосальних, розмірів протиріч.

Почнемо з першого й основного: ми мусимо припинити боротьбу між католицькою й православною Церквами. Ці дві Церкви мусять діяти рівнобіжно, проповідуючи слово Боже, виховуючи націю. Ми мусимо мати єдиний, всіма визнаний Державний Центр. Ми повинні мати національно-державний плян визволення нації. Національна Рада мусить бути такою не лише по ідеї, але й своїми діями і за своїм складом.

Керівництво політикою мусить належати більшій коаліції партій, а меншість мусить вести творчу опозицію й контролю.

Еміграція мусить бути організована з низу догори за державними методами.

Потрібно створити сенейорен-конвент лідерів партій.

Тільки навівши порядок в себе, в середині нації, мир і порядок,

ми зможемо взяти участь, як суб'єкт міжнароднього життя, у великих світових подіях, що з залізною логікою посuvаються вперед.

2. Наш смертельний ворог загрожує світові.

Народнє прислів'я говорить: „Не було б щастя, та нещастя допомого!” Найстрашнішою небезпекою для нас було б, коли б большевизм не переріс у світову небезпеку. Ми знову опинилися б поневолені і замкнуті у східно-європейсько-азіатському фарватері. І тільки той факт, що большевизм переріс у світову загрозу, дає нам надію вийти з цієї кривавої купелі. Вже сьогодні світова опінія приходить нам на допомогу, викриваючи аморальність, реакційність і варварство советської системи і політики. Більше того, сьогодні демократичний світ поволі стає об'єктивним, принаймні моральним, захисником наших національно-державних прагнень. Від нас залежить у великій мірі, щоб наша проблема була якнайскоріше включена у світовий програм повалення большевизму.

В попередній нашій боротьбі нам ніхто не допомагав ні політично, ні морально, ні матеріально, а навпаки об'єктивно чи суб'єктивно допомагали гнобителям, а то й гнобителям.

3. На протязі віків ми не мали сприятливої міжнародньої кон'юктури.

Можна часто чути обвинувачення на адресу наших державних і політичних діячів. От, мовляв, не зупинись Богдан у Замості — його військові й політичні справи пішли б інакше. Не приятелюй Мазепа з Петром I — і він виграв би Полтавський бій, а ми би й досі мали на сході Європи Козацьку Державу. Не будь у нас в 1917 р. у керівництва соціалісти, а будь націоналісти (яких, до речі, не було ще в політичній природі) — УНР була би паймогутнішою державою на сході Європи.

А ніхто не задає собі питання, а чого могутня колись держава Густава Адольфа і Карла XII опинилася сьогодні у стані держави 5-го розряду? А чому слідом за Козацькою Державою упала Польська держава і сьогодні уже нараховує п'ять поділів і перебуває в такому стані, як і наша Держава? А де сьогодні колишня загроза Європі — Отоманська Порта? — Вона сьогодні, колись із славного і могутнього Константинополя, перенесла свою столицю в Анатолійське село. Ні. Ми таки не мали міжнародньої кон'юктури, хоч і прикладали багато зусиль і несли великі жертви.

4. Чи маємо ми її сьогодні?

Так! Ми сьогодні маємо кон'юктуру далеко кращу, як будьколи. Наш ворог є ворогом не тільки нашим, але й ворогом багатьох народів і то в такій мірі, що, не ставши з ним на двобій на життя і смерть, вони не можуть почувати себе в безпеці, а головне: наймогутніша в світі держава змущена бути ворогом нашого ворога і за своїми ідеями і симпатіями стоять на боці наших візвольних змагань, хоч в декларативній і практичній політиці ще утримується проклямувати нам повну підтримку. На жаль, як це не дивно, не тільки наш Державний Центр, наш Парлямент, що мусить принципово охороняти наші надбання за останні 35 років, а навіть наші національні партії не скеровують нашої зовнішньо-політичної активності в сферу міжнародних чинників, а шукають союзників на третіорядних позиціях світової зовнішньої політики.

Ми на піску будували б наші пляни, коли б із безлічі ріжких справ не вибрали б головних, важливих, не зуміли б вирішити їх, а рішення привести до виконання. Одним із головних завдань часу є проблема вибору місця перебування нашого Держадного Центру аж до повернення в свою столицю. Де це має бути — в Європі чи в Амери-

ці, в якій країні, — не тут про це дебатувати.

Не можна байдуже пройти мимо того факту, що ось уже біля 3-х років не скликається пленум Національної Ради. Вона декомплектується і втрачає свою ролю синтезуючого фактора громадського і політичного життя на еміграції. Ми дуже ретельно стежимо за діяльністю чужих міжнародних факторів, часто дуже добре поінформовані про їх діяльність і дуже мало, майже нічого не знаємо про серйозні справи, які відбуваються чи повинні б відбуватися в Державному Центрі, а ще менше знаємо про плани й перспективи нашої боротьби і наших завдань із того джерела, яке повинно в першу чергу нас інформувати.

Далі цього терпіти ми не зможемо і хотіли б, щоб нарешті ми про це почули. Сесія Національної Ради відкладається з весни на літо, з літа на осінь і так без кінця. Про діяльність чужих ми довідуємося щоденно з преси, а про справи нашого Державного Центру маємо відомості з вулиці, — це ненормально. Ми хочемо публічних вияснень відповідальних осіб, чому Союз Земель — Селянську Партию не приймають на протязі 4-х років до складу Національної Ради? Нас про це запитують наші осередки, нас запитують наші прихильники й позапартійні, не аби яку цікавість

в цьому виявляють навіть наши вороги. 12 осередків і більше 2-х десятків окремих діячів вислали до урядуючого Голови Національної Ради протести і запити в цій справі, а відповіді нема ні безпосередньо, ні через пресу. В свій час, ще 31 березня 1950-го року, партії Демократичного Бльоку ухвалили пропозицію, щоб Союз Земель вступив до Національної Ради. Ми виконали усі необхідні формальні сті. УРДП і її Лідер І. П. Багряний ставили питання про прийняття Союзу Земель до Національної Ради, але безрезультатно. Деято з членів СЗСУ-СП вважає, що настав вже час оголосити в пресі всі документи в цій справі. Але ми поки що утримуємося від цього і не хотіли б, щоб нас змусили нарешті до цього. Члени Союзу, як доловідав про те на засіданні Бльоку зав. ресортом внутрішніх справ п. В. В. Григоренко, часто ведуть перед у зборі коштів для Національної Ради і в розповсюджені позики.

Я питаю, хто зацікавлений в тому, щоб випробовувати нашу патріотичність? Даремно. Мусимо попередити, що з того нічого не вийде: для нас, для селянства, Національна Рада не є і не може стати предметом будьякого торгу. Вона була, є і буде предметом чести і слави минулого покоління і залишиться тим для майбутніх поколінь. Занадто багато за

неї принесено жертв і пролито крові (оплески). Ми підтримували, підтримуємо і будемо підтримувати Національну Раду, Державний Центр в усіх його трьох частинах, морально, матеріально і політично, як це ми декларували ще 1944 року.

З доповіді Отамана Бульби ми бачимо, що військово-національна політика, — то велика і складна проблема. Ми мусимо з дня в день, з тижня в тиждень, з місяця в місяць, з року в рік відновляти й закладати нові підвалини для нашої національної регулярної армії, а це ми можемо успішно робити, коли ми оздоровимо наше громадське, політичне і державне життя вже на еміграції. Оздоровлення нашого політичного життя вимагає не тільки військова проблема, не тільки проблема боротьби з большевизмом, але й наша зовнішня політика. Вона потрібує „плечей”, а плечі може дати тільки оздоровлена сміграційна суспільність, здорове політичне життя на еміграції, організована за державними методами національна еміграція.

Наша молодь годується дешевою партійною макулатурою, ніхто не дбає, щоб ввести її в основи фундаментальних соціологічних і державничих наук. Молоді треба показати широкі шляхи до гуманітарних і природничих наук, щоб вона зуміла бути над доктринарами, а не під доктрина-

ми, щоб їй легко було зрозуміти, що не народ для доктрини, а доктрина для народу, щоб вона зрозуміла, що громадськими, політичними і державними справами у культурних народів займаються люди освічені й досвідчені для того, щоб служити народові, а не для того, щоб добрatisя до канчука і стати тиранами свого народу. Вона мусить зрозуміти, що ми дорого вже заплатили за доктрини — дали окупувати нашу Землю, знищили колosalну кількість національної субстанції, допустили існування чужої влади на нашій Землі і заведення нечуваної каторги і рабства. З цього треба зробити належні висновки і почати жити і діяти по-новому.

Ми не виконали б так потрібного сьогодні заєдання, живучи вільно у вільній країні, в достатках, щоб не звернутися на повний голос до нашого селянства, що перебуває на Батьківщині в тяжкому рабстві і в муках на каторзі. Ми мусимо здійснити нашу мрію, сказати нашему селянству, нашему народові всю правду і тільки правду. Я говорю про потребу видати відозву до всього українського селянства (Оплески).

Ми погано думали б, коли б не використали приязні американського народу, серед якого ми живемо, працюємо і не відчуваємо ні образ, ні приниження, вільно дихаємо. Ми мусимо з цього

зробити належні висновки, ми мусимо належно оцінити волю американського народу не тільки зберегти свою свободу, а й звільнити інші народи від тиранії і грабіжу. Ми повинні перевести наші відносини з американським народом в сталу й організовану форму співжиття і дружби. Ми повинні доручити нашим новообраним органам керівництва поставити питання про заснування у всіх містах українсько-американ-

ського співжиття — українсько-американських клубів дружби.

Той стан організованості, який ми маємо сьогодні, не може задовольнити майбутні вимоги боротьби за визволення Батьківщини, ми уже тепер повинні доручити новообраному ЦК розпочати підготовку, в порозумінні з іншими українськими угрупованнями, до скликання Всеукраїнського Національного еміграційного Конгресу (Оплески).

ВИДАННЯ СОЮЗУ ЗЕМЕЛЬ СОБОРНОЇ УКРАЇНИ СЕЛЯНСЬКОЇ ПАРТІЇ:

1. „Декларація першого установчого З'їзду Союзу Земель Соборної України” 1948 р. ст. 12.
  2. „Статут (тимчасовий)” СЗСУ — СП, ст. 14.
  3. „Інтерв'ю лідера Союзу Земель Соборної України В. А. Доленка” 1953 р., ст. 24.
  4. „Українська Земля” ч. 1. Нью-Йорк, 1951 р., ст. 47.
  5. „Українська Земля” ч. 2-3, Нью-Йорк, 1953 р., ст. 80.
  6. В. Дубровський: „Комуністи у власних кацетах”, Нью-Йорк, 1953 р., ст. 4.
-